

**Натисніть тут, щоб
купити книгу на сайті
або замовляйте за телефоном:
(0352) 51-97-97, (067) 350-18-70,
(066) 727-17-62**

НЕВИЧЕРПНА ДЖЕРЕЛЬНА ДУША НАРОДУ

Народна пісня – це народна історія. Микола Гоголь назвав усі українські пісні історичними, бо “вони ні на мить не відригаються від життя і завжди достовірно відображають епоху”. І це справді так. Народні пісні відображають події і ситуації певного періоду історії. Пісня народжувалася тоді, коли серце широко переповнювалося радістю чи смутком, відтворювала всі людські почуття.

У наш час, коли відбувається національне відродження України, велика увага приділяється народним традиціям, звичаям і збереженню вокального надбання нашого народу.

Усе, що створювалося нашими предками протягом багатьох віків, передавалося від покоління до покоління, знайшло відображення в народній пісні. Як писав український поет-академік Максим Рильський: “Фольклор – це підручник душі людської”.

“Народна пісенна творчість в Україні” – таку назву має навчальний посібник, укладачами якого є шанувальники і збирачі народної творчості, професори Рівненського державного гуманітарного університету Андрій Пастушенко та Микола Пономаренко.

Розпочинається він традиційно із пісень календарного циклу, які збереглися в нашого народу найкраще, найповніше: різдвяні колядки, новорічні щедрівки, русальні, купальські, жниварські, обжинкові, пісні, приурочені до Андріївських вечорниць.

Далі в посібнику містяться пісні-балади, народні думи, які побутивали в житті не одного покоління нашого народу, піднімали дух у боротьбі проти національного гноблення, оспівували відважних патріотів – захисників рідного краю. У багатьох ліричних піснях основною темою стала доля жінки, нещасливе кохання, материнські почуття, нарікання на гірку вдовину долю та ін.

Упорядники також подають рекрутські, чумацькі, козацькі, стрілецькі пісні, пісні літературного походження та Української Повстанської Армії. Завершують це видання пісні-тімни та марші, які повернулися із забуття в період незалежності і наповнюють наші серця священною Любов'ю до матері-Вітчизни.

Народні пісні відзначаються глибоким змістом, своєю історичною правдою, поетичним ліризмом, вони будуть хвилювати нові покоління, які доторкнуться душою до скарбів народної мудрості.

*Богдан Столлярчук,
професор Рівненського державного
гуманітарного університету.*

КОЛЯДКИ ТА ЩЕДРІВКИ

Різдвяні звичаї та обряди України характеризуються багатством форм, великою різноманітністю місцевих особливостей. Але спільними їхніми ознаками є висока гуманістична наснага, спрямованість до життєвих справ людини, утвердження добра, справедливості, гідності, любові, сімейної й громадянської злагоди.

Основним компонентом різдвяної обрядовості є свята вече́ра напередодні Різдва. Нено завершується великий передріздвяний піст – “пилипівка” – і починаються, власне, різдвяні урочистості. В народній традиції Святвечір зберіг чимало давніх звичаїв. Уже сама вече́ра, яка повинна складатися з дванадцяти страв, має характер архаїчного ритуального освячення основних плодів землеробської праці. Головною стравою святої вече́ри скрізь в Україні є кутя – із пшеничної крупи, приправлена медом, маком, горіхами.

Свята вече́ра в народній традиції супроводжується дотриманням певних правил. Перед початком господар із синами вносить до хати і стелить на долівці солому – “діда”. На столі розстеляють сіно, на покуті ставлять пшеничний або вівсяний сніп – “короля” (у різних місцях України він називався ще “дідухом”, “колідником”).

Святвечір і Різдво – найбільше сімейне свято, яке зобов’язувало всіх членів сім’ї зібратися біля одного стола. Глава сім’ї займав місце на покуті, біля нього праворуч і ліворуч за віком розміщувалися сини й дочки. Готовати й подавати на стіл вече́рю повинна обов’язково господиня дому.

Неповторного чару ѹрочистості, святковості і таємничості надавали святвечірній обрядовості ворожіння, магічні дії, прогнозування погоди, майбутнього врожаю. Цілий день перед Святвечором не можна було сваритися, карати, у дворі й хаті мав бути зразковий порядок, сплачені всі борги, звичай вимагав припинити гнів, образу, ворогування. Усе це базувалося на віруванні: як буде на Святвечір і на Різдво – такий буде лад у господарстві, в хаті, такими будуть взаємини між членами сім’ї упродовж цілого року.

ОЙ НЕ ЗНАВ КОЗАК

Помалу

Ой не здав ко - зак, ой не здав Суп - рун, а як
славонь - ки зажи - ти, гей, зіб - рав війсь - ко
слав - неза - по - різь - ке та й пішов він ор - ду би - ти.

Ой не здав козак, ой не здав Супрун,
А як славоньки зажити,
Гей, зібрав військо славне запорізьке
Та й пішов він орду бити.

Ой у неділю рано-пораненську,
Супрун із ордою стявся,
А в понеділок, в обідню годину,
Сам в неволенську попався.

"Ох і ти, козаче, козаче Супруне,
А де ж твої прегромкі рушниці?"
"Гей, мої рушниці в хана у світлиці,
Сам я, молодий, у темниці".

"Ох і ти, козаче, козаче Супруне,
А де ж твої воронії коні?"
"Гей, мої коні в хана на припоні,
Сам я, молодий, у неволі".

Ох і виведіте мене, виведіте
На Савур-могилу,
Гей, нехай стану, гляну-подивлюся
Я на мою Україну.

А з тої могили видно всі країни,
Сив орел літає,
Гей, стойть військо славне запорізьке
Та як мак процвітає.

ОЙ СЕРБИНЕ-СЕРБИНОЧКУ

Стримано

Ой Сербіне-Сербиночку, } 2
Візьми мене, дівчиночку. }

Візьми мене, дівчиночку,
У зеленім та й віночку.

— Як я смію тебе брати? }
Вмерли отець, вмерла й мати. } 2

Зчаруй брата рідненького,
Йди за мене миленького. } 2

— Бігме би-х й'го зчарувала, } 2
Як би-х таке зілля мала.

Вмерли отець, вмерла мати, } 2
Не навчили чаювати.

— Ой у полі, на підгір'ю,
Ой є ж бо там корч калини. } 2

Та же є там корч калини, }
А в тім корчі є гадина. } 2

Сонце пече, сонце пече,
З гадиночки сочок тече.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Балади: кохання та дошлюбні відносини. – Київ, 1987.
2. Балади родинно-побутові стосунки. – Київ, 1988.
3. Берегиня: Пісенник. – Київ, 1991.
4. Весільні пісні. – Київ, 1988.
5. Весняні ігри та розваги. – Рівне, 1992.
6. Гаю, гаю, зелен розмаю. – Київ, 1973.
7. Дитячі пісні та речитативи. – Київ, 1991.
8. Жартівлivi та сатиричні пісні. – Київ, 1988.
9. Жниварські пісні. – Київ, 1990.
10. Збірник українських пісень. – Одеса, 1911.
11. Календарно-обрядові пісні. – Київ, 1987.
12. Козацького роду нема перевідому: Українські народні пісні. – Львів, 1991.
13. Колядки і щедрівки Рівненщини. – Рівне, 1993.
14. Колядки і щедрівки. – Київ, 1992.
15. Лемківські пісні. – Рівне, 2004.
16. Ми у вічі сміялися смерті. – Рівне, 1992.
17. Моліться всі, бо близький час. – Рівне, 1992.
18. Надобраніч, діти. – Київ, 1992.
19. Народні пісні Волині. – Львів, Рівне, 1996.
20. Пам'яті українських січових стрільців. – Львів, 1989.
21. Перліни української народної пісні. – Київ, 1989.
22. Пісні Буковини. – Київ, 1990.
23. Пісні великого Кобзаря. – Київ, 1964.
24. Пісні з Львівщини. – Київ, 1988.
25. Пісні родинного життя. – Київ, 1988.
26. Пісні Тернопільщини. – Київ, 1989.
27. Повік не зів'яне. – Тернопіль, 1990.
28. Поетика української народної пісні. – Київ, 1978.
29. Поліське весілля. – Рівне, 1993.
30. Січовий співаник. – Київ, 1992.
31. Співаник для дітей дошкільного та шкільного віку. – Київ, 1993.

32. Співаник УПА. – Львів, 1992.
33. Стелися, барвінку. – Київ, 1976.
34. Сто українських народних пісень. – Рівне, 1990.
35. Терен, мати, коло хати. – Київ, 1989.
36. Українська народна пісня: Збірник для молоді. – Київ, 1936.
37. Українська пісенна спадщина. – Рівне, 2004.
38. Український дитячий фольклор. – Київ, 1962.
39. Українські народні жартівлivi пісні: Пісенник. – Київ, 1987.
40. Українські народні пісні в записах О.Потебні. – Київ, 1988.
41. Українські народні пісні про кохання: Пісенник. – Київ, 1992.
42. Українські народні пісні. – Київ, 1955.
43. Українські народні пісні. – Київ, 1990.
44. Українські народні пісні. – Київ, 1991.
45. Фольклорна веселка: Пісенник. – Київ, 1990.
46. Чумацькі пісні: Пісенник. – Київ, 1989.

Зміст

Невичерпне джерело душа народу	3
Щедрівки і колядки	
Веснянки	
Гайви	
Кустові пісні	
Купальські пісні	
Жниварські пісні	
Русальні пісні	
Колод чані пісні	
Андріївські вечорниці	
Постові пісні	
Дитячі пісні	
Весільні пісні	
Родинно-побутові пісні	
Похоронні пісні	
Історичні пісні	
Українські думи	
Українські балади	
Козацькі пісні	
Чумацькі пісні	
Бурлацькі пісні	
Наймацькі пісні	
Рекрутські пісні	
Січові пісні	
Жартівлivі пісні	
Пісні літературного походження	
Повстанські пісні	
Пісні гімни	